

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ НАМІРИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ТЕХНІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЯК ЧИННИКА СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Анотація

Європейський вибір України, інтенсифікація співробітництва з ЄС, укладення Угоди про створення глибокої та всеосяжної зони вільної торгівлі між Україною та ЄС, поступове входження України в європейський адміністративний простір вимагають розуміння принципів, законів і механізмів європейського врядування та підходів щодо їх реалізації. Керуючись принципами та положеннями *Угоди про технічні бар'єри у торгівлі*¹, законодавством і стандартами, виходячи з потреб власної економіки, науки та техніки, наявних ресурсів, специфіки ринку, історичних особливостей, європейська спільнота виробила власні інструменти та побудувала унікальну систему нормативного регулювання технічних аспектів, яка ґрунтується на *Новому (зі стандартизації) та Глобальному (з оцінки відповідності) підходах* і спрямована на забезпечення вільного переміщення товарів, недопущення нових бар'єрів у торгівлі, взаємному визнанні та технічній гармонізації. Уряд України зобов'язався усунути перешкоди і виконати провідну роль у формуванні стратегії розвитку суспільства, визначаючи європейські цілі та високі амбіції. У суспільстві є очікування підтримки у формуванні необхідної технічної політики, яка полегшить сумісність, відкритість нових учасників ринку, забезпечить безпеку в розвитку адміністративно-територіальних утворень.

¹ *Угода про технічні бар'єри у торгівлі* : міжнародний документ від 15.04.1994 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/981_008

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ НАМІРИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ТЕХНІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЯК ЧИННИКА СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Застосування єдиних технічних параметрів і норм покращення нормативної узгодженості у співробітництві України з ЄС передбачається здійснити шляхом перегляду не виправданих нормативно-правових технічних бар'єрів, зокрема, нормативної *когерентності та технічних бар'єрів у торгівлі*. Технічні бар'єри в торгівлі, які за своїм змістом представляють собою вимоги до стандартів, систем вимірювання, якості, техніки безпеки тощо використовуються з метою регулювання імпорту товарів і є одним із засобів захисту громадян від ризиків, пов'язаних з продукцією на ринку, яку вони споживають. Особлива роль у нормативному регулюванні цих процесів відводиться саме узгодженості взаємозв'язків у часовому і просторовому вимірі когерентних електромагнітних хвиль та подоланні відмінностей у технічних параметрах побудови спільної загальноєвропейської інтелектуальної мережі, яка розглядається як основа майбутньої *«розумної комунальної інфраструктури»* територіальних громад. Технологічною платформою виступає відкрита інтегрована інфраструктура територіальної громади, в складі якої функціонують узгоджені інформаційно-комунікаційна та енергетична системи взаємодії різних компонентів (водо- та газопостачання, енергетичних систем, систем мобільності, зв'язку тощо). Технічні регламенти, стандарти та технічні специфікації слугують інструментом для забезпечення безпечних, життєздатних, ефективних, відкритих та конкурентних ринків, покращення здоров'я, безпеки та охорони навколишнього середовища адміністративно-територіальних утворень.

Україна інтегрується в європейський цивілізаційний простір, що ставить перед регіональною політикою низку вимог. Згідно з ними, регіональна політика має бути спрямована на створення самодостатніх потужних громад, з притаманною їм специфікою, культурними та мовними традиціями, міцною економікою та широкими можливостями для

самоврядності. При цьому децентралізація публічного управління має здійснюватися в межах цілісного пакету політичних, економічних, соціальних реформ, спрямованих на перетворення України в сучасну європейську країну.

Організація Об'єднаних Націй, Рада Європи та інші міжнародні організації (Загальна декларація прав людини, Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, Європейська конвенція про захист прав людини та основоположних свобод, Європейська хартія з охорони прав людини в містах, Всесвітня хартія порядку денного з прав людини в містах, Європейська хартія місцевого самоврядування) з метою залучення громадськості до участі в економічних, політичних і соціальних процесах та забезпечення сталого захисту прав громад започаткували впровадження сучасної моделі сталого розвитку «розумної спільноти» (*Smart Communities*), яка, у першу чергу, спрямована на втілення гармонізованих стандартів, що містяться в міжнародних правових нормах.

Мета «*Порядку денного Європейського Союзу 2020 щодо територій*» (*EU Territorial Agenda 2020*)² на шляху до інклюзивного, розумного та сталого територіального розвитку щодо забезпечення послідовності та синергії *полягає у здійсненні єдиної згуртованої координаційної політики спільнот на основі європейських принципів субсидіарності та впровадженні ефективних заходів, пов'язаних зі зміною клімату, енергетикою, водним та сільським господарством, житловим будівництвом, туризмом та транспортом тощо.*

Забезпечення територіальної єдності та гармонійного розвитку території в ЄС реалізується через програму спостереження територіального розвитку та згуртованості *ESPON (European Observation Network for Territorial Development and Cohesion)*, на основі якої формуються сценарії розвитку, а також відкривається фінансування для розвитку спільнот,

² *Territorial Agenda of the European Union 2020 - Interreg NWE* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nweurope.eu/media/1216/territorial_agenda_2020.pdf

сприяючи європейській конкурентоспроможності, територіальному співробітництву та сталому і збалансованому розвитку.

У резолюції, прийнятій *Генеральною Асамблеєю ООН* у вересні 2015 року³ щодо нового порядку денного в галузі сталого розвитку на період до 2030 року, питання сталого розвитку громад та управління ними відіграють особливу роль в якості життя людства. Згідно з Угодою про асоціацію між Україною, з одного боку, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії, з іншого боку (ратифікованою Україною законом № 1678-VII від 16.09.2014), сприяння сталому розвитку розглядається як один з головних принципів посилення співпраці між сторонами, які визнають важливість врахування економічних, соціальних та екологічних інтересів не тільки свого населення, а й майбутніх поколінь і гарантують, що економічний розвиток, екологічна та соціальна політика будуть спільно підтримуватися.

Взаємопов'язаний та комплексний характер цілей у галузі сталого розвитку має величезне значення для забезпечення успішної реалізації ініціатив зі сприяння розвитку адміністративно-територіальних утворень та збалансованості всіх трьох компонентів сталого розвитку, оскільки мегаполіси все більше стають координаційними центрами розвитку економік та суспільства у цілому, зокрема через зростаючу частку споживання ресурсів та шкідливих викидів в атмосферу. Проблема ускладнюється ще й тим, що світ змінюється дуже швидко, одна технологічна хвиля змінює іншу, збільшується чисельність міського населення, яка супроводжується зростанням економічної, політичної та культурної значущості міст в порівнянні з сільською місцевістю. Існує стійка тенденція до урбанізації, яка є природним наслідком та стимулом економічного розвитку, що проходить стадії індустріалізації та постіндустріалізації. Глобальна урбанізація, у свою чергу, впливає на розподіл ресурсів, і це стане найважливішим чинником

³ Юбилейная 70-я сессия Генеральной Ассамблеи открывается в ООН [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://rian.com.ua/world_news/20150915/373683308.html

вирішенням проблем життєдіяльності людства на перспективу, що призведе до зміни фінансової моделі, в якій провідну роль відіграватимуть цифрові інфраструктурні активи (*промислового Інтернету, просторових даних та інтелектуальної транспортної системи*), доступ до яких буде забезпечувати зростання економіки як в національному, так і локальному вимірі.

Концентрація населення в міських районах вже нині вимагає нових підходів до взаємодії з всесвітньою мережею спільнот за допомогою інтелектуальних технологій «розумних пристроїв» (*Smart devices*), здатних взаємодіяти між собою – *M2M (Machine-to-Machine, Mobile-to-Machine, Machine-to-Mobile)* та інтерфейсів майбутнього для *IoT – H2M (Human to Machine)*.

Саме територіальним громадам відведено відіграти важливу роль у розкритті місцевих потенціалів для підвищення якості життя населення, захисту громадянських та соціальних прав, зокрема права на економічний розвиток, соціальне забезпечення, захист довкілля, ефективне використання енергії, культурне самовираження на основі забезпечення ефективного технічного регулювання розвитку транспортної інфраструктури з метою пришвидшення процесу конвергенції та досягнення територіального балансу ВВП на душу населення⁴.

Однак Україна досі перебуває у стані дискусії з приводу своєї моделі економічного розвитку. За таких умов найкращі реформи економіки, науки, освіти, інноваційної сфери не дадуть бажаних результатів, оскільки ці реформи є похідними від головного політичного визначення шляхів розвитку держави, задекларованих в *Глобальному договорі ООН (United Nations Global Compact)*, головною метою якого є просування *стандартів корпоративної відповідальності при здійсненні цілей сталого розвитку. Масштабність та амбітність цієї мети вимагає глобального партнерства та взаємовигідного співробітництва на національному рівні уряду, приватного сектору,*

⁴ *Inspire Policy Making by Territorial Evidence* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.espon.eu/main/ESPON>

громадянського суспільства та інших суб'єктів для мобілізації ресурсів і досягнення цілей, які можуть принести користь усім учасникам при збереженні повного суверенітету як країні, так і адміністративно-територіальним утворенням над всіма природними ресурсами та економічною діяльністю, а системні напрями створення моделі «зеленої економіки» визначатимуть зміни у рамках сучасної екстенсивної парадигми економіки в Україні.

Нині світ стоїть на порозі кардинальних змін. Поточний рік знаменує собою можливість початку нової віхи світового економічного розвитку та входження країн, в тому числі України, у шостий технологічний уклад. Про це свідчать результати зустрічі міністрів фінансів та керівників центральних банків «G20» у вересні 2015 року в Анкарі, які були присвячені проблематиці зростання обсягів інвестицій в реальну економіку та заходів, що сприятимуть скороченню викидів вуглекислого газу в атмосферу як одного з пріоритетних завдань у рамках міжнародних зусиль щодо стримування глобального потепління.

Нова енергетична доктрина Європи щодо зміни клімату, прийнята в лютому 2015 року, декларує нову інноваційну модель розвитку України на глобальних ринках. Для України, яка оголосила стратегічний курс на вступ до Європейського Союзу, активна участь у глобальному русі світової спільноти є одним з вирішальних чинників інтеграційного процесу. Першочерговим завданням держави на шляху до регіональної інтеграції є створення достатніх стимулів для забезпечення інтегрованості адміністративно-територіальних утворень у консолідований господарський простір країни та впровадження принципів розширення міжрегіональної взаємодії на ринках товарів, послуг, праці й капіталу на основі нормативного регулювання технічних аспектів взаємодії системи. *Ключовим завданням державної регіональної політики на даному етапі є інтеграція адміністративно-територіальних утворень у єдиний європейський*

економічний простір на основі гармонізації єдиних міжнародних норм, правил та стандартів.

Однак практика міжрегіонального, міжмуніципального, міждержавного регіонального та транскордонного співробітництва нині залишається безсистемною та епізодичною. Реалізація безлічі паралельних проектів спорідненої тематики, які фінансуються з різних джерел при технічній різноманітності систем призвела нині до втрати ефективності, дублювання функцій, у результаті чого ми маємо мозаїку політичних втручань та відсутність ринкової інтеграції. Відсутність координації органів влади, відповідальних за різні сфери соціально-економічного розвитку у частині реалізації системних рішень розвитку регіонів, зумовила неузгодженість галузевих заходів із завданнями державної регіональної політики.

Криза напрацювання національної ідеології, моделі та стратегії розвитку України, що затяглася, покликана відіграти позитивну роль у *впровадженні напрацьованого світом кращого досвіду гармонізованого, сталого розвитку суспільства, втіленого у досягненнях науки, освіти, проривних технологіях, високих моральних цінностях.*

З огляду на стратегічний курс на євроінтеграцію, Україна потребує, з одного боку, реалізації взаємної відповідності територіальних пріоритетів у формуванні єдиної інфраструктури на транснаціональному і міжрегіональному рівні, а з іншого – *вироблення власної комплексної стратегії розвитку та механізмів просторового планування на національному, регіональному та місцевому рівнях, яка буде залежати від географічних особливостей, політичної культури, правової та адміністративної системи окремих територіальних громад.*

У контексті зазначеного Україною зроблено суттєві кроки щодо законодавчого забезпечення базових засад реформування місцевого самоврядування, територіальної організації влади⁵ та співробітництва

⁵ *Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні* : розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 р. №333-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>

територіальних громад⁶. Однак такі проблеми, як управління територіальними громадами як єдиним організмом, зниження витрат на експлуатацію інфраструктури, прискорення реагування на надзвичайні ситуації та потенційні загрози, оптимізація витрат ресурсів тощо викликають потребу у формуванні єдиної нормативно-технічної бази сталого розвитку територіальних громад. Прагнення від стійкого до сталого розвитку спільнот, як свідчить досвід розвинених країн, може бути досягнуто лише за рахунок широкомасштабних першочергових рішень стосовно формування інтегрованих, стійких «розумних спільнот» (*Smart Communities*) зокрема, в тих галузях, які тісно пов'язані між собою (виробництво, розподіл та використання електроенергії; мобільність і транспортування; інформаційно-комунікаційні технології тощо) й складають єдину систему управління територіальними громадами на основі нормативного регулювання технічних аспектів. Під сферу впливу технічного регулювання (стандартизації та оцінки відповідності) *Smart Communities* в європейських країнах підпадають: міське господарство та планування, якість життя, економіка, освіта, енергія, навколишнє середовище, фінанси, управління, охорона здоров'я, відпочинок, безпека, тверді відходи, телекомунікації та інновації, транспорт, стічні води, водопостачання, каналізація, реагування на надзвичайні ситуації тощо.

Приведення у відповідність нової конструкції територіального устрою в Україні європейським стандартам є важливим напрямом посилення інституційної спроможності наукового передбачення її подальшого розвитку для оцінки власних політичних ризиків і зусиль, спрямованих на вироблення збалансованої, прогнозованої та послідовної політики на основі взаємної узгодженості дій однодумців технологічних підприємців, представників провідних університетів та дослідницьких центрів, об'єднань, інститутів розвитку, експертних та професійних спільнот, а також зацікавлених представників органів виконавчої влади.

⁶ Про співробітництво територіальних громад : закон України від 17.06.2014 р. № 1508-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>

Україна повинна визнати, що проблеми економічного стану територій з її застарілою інфраструктурою в контексті децентралізації владних відносин потребують розробки та впровадження стратегії сталого розвитку громад, визначення мети та послідовності процесів вдосконалення всіх секторів господарського комплексу в усьому ланцюгу створення вартості і вжиття необхідних заходів для підвищення продуктивності з метою досягнення міжнародного консенсусу щодо застосування загальноприйнятих принципів та підходів.

З метою забезпечення взаємодії всіх зацікавлених сторін як на рівні адміністративно-територіальних утворень, так і на більш низьких рівнях системної ієрархії необхідно започаткувати спільну «мову» з точки зору єдиної термінології сталого розвитку *«розумних спільнот»* на основі відкритих, загальнодоступних стандартів та розробити концептуальні засади, напрями і заходи чіткої державної політики щодо формування спроможних територіальних громад. Не втрачаючи інтеграційних зв'язків об'єктів державного управління, концептуальні засади повинні розкрити функціональну природу самостійності громад у контексті суспільного сприйняття відповідності критеріям *«цілі-потреби-можливості-засоби-результат»*. Саме в контексті упровадження підходу *«розумна громада»* стає тим інструментом, який необхідно запроваджувати в системі адміністративно-територіального устрою України для підвищення якості життя населення, вдосконалення системи управління громадами та їх сталого розвитку. Сьогодні в Україні вкрай необхідно впроваджувати й нові підходи до планування територіальних громад з урахуванням забезпечення якості містобудівних перетворень, підвищення комфортності середовища проживання та впровадження інтелектуальних систем управління й синхронізації заходів за участю представників муніципалітетів, академічних та науково-дослідних установ, підприємств та неурядових організацій, а також галузевих форумів та консорціумів з метою вироблення стандартизованих основ та обміну знаннями.

Реалізація зобов'язань України щодо солідарності з країнами ЄС та іншими сусідніми країнами у формуванні сталого розвитку територіальних громад можлива лише за наявності достатньої внутрішньої інтелектуальної інфраструктури, що вимагає, в свою чергу, прискорення процесу розробки та реалізації інноваційних проектів для розвитку пріоритетних технологій (*розумні міста, розумні енергосистеми, інтелектуальні мережі, зберігання електроенергії та електромобільність, відновлювальні джерела нагріву та охолодження та ін.*). І якщо на локальному рівні територіальні громади спроможні самостійно забезпечити певні комфортні умови, то в глобальному це можливо реалізувати лише на основі європейської концепції сталого розвитку «розумних громад» та досягненні міжнародного консенсусу.

Органи державної влади, міжнародні організації із стандартизації та некомерційні об'єднання в даний час працюють над виявленням та вирішенням проблем різних спільнот (міст, сіл, селищ та інших адміністративно-територіальних утворень) шляхом розробки спеціалізованих програм, які вимагають стандартизації у галузі сталого розвитку та стійкості в громадах. За міжнародним стандартом *ISO 26000:2010* «Керівництво із соціальної відповідальності» (*Guidance on social responsibility*) «сталий розвиток спільнот» розглядається як розвиток, який задовольняє потреби сучасності, не ставлячи при цьому під загрозу можливість наступних поколінь, на основі принципів, які лежать в основі соціальної відповідальності⁷. Для ефективної організації робіт із стандартизації та порівняльного аналізу в галузі сталого розвитку в ЄС створений відповідний технічний комітет стандартизації *ISO/TC 268* «Сталий розвиток громад», яким оприлюднені нині стандарти щодо термінології (*ISO 37102*)⁸, систем управління (*ISO 37101*), глобальних показників міста для міських служб та

⁷ *ISO 26000:2010* Guidance on social responsibility. - Access mode [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://isotc.iso.org>.

⁸ *ISO/DTR 37102 Sustainable development and resilience of communities – Vocabulary* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.iso.org/iso/catalogue_detail.htm?csnumber=65739&utm_source=ISO&utm_medium=RSS&utm_campaign=Catalogue

якості життя (*ISO 37120*⁹, *ISO 37121*¹⁰), інфраструктури (*ISO 37150*, *ISO 37151* та *ISO 37152*¹¹) тощо.

На даний момент у нормативній базі України не існує такого терміну, як «розумна громада», «розумна спільнота» або його україномовного аналогу. Для встановлення на державному рівні мінімально необхідних вимог та принципів побудови інтелектуальної інфраструктури «розумних громад» доцільно при розробці регламентної бази¹² розглянути можливість запровадження відповідних дефініцій. Це є важливим етапом, оскільки спектр питань, який необхідно охопити для ефективного розвитку територіальних громад, є доволі широким: формування технічних вимог до окремих компонентів «розумних мереж» (*Smart Grid*), «розумних міст» (*Smart Cities*), «розумних спільнот» (*Smart Communities*), регламентів та протоколів взаємодії компонентів, електромагнітної сумісності, кібербезпеки тощо.

Варто зазначити, що на даному етапі в міжнародній практиці не існує універсальної моделі розвитку «розумних спільнот» та чіткої ідентифікації поняття «розумна громада». Існує безліч визначень «розумної громади», однак концептуально-архітектурний опис такої моделі позиціонується з декількома дефініціями в залежності від значень слова «розумний»: розумне місто (*Smart City*), розумне середовище (*Smart Environments*), розумні транспортні системи (*Intelligent Transportation System*), розумне виробництво (*Smart Manufacturing*), розумні будинки (*Smart Houses*), цифрове місто (*Digital City*) тощо. Ці поняття беруть свій початок з 1993 року з визначення вченими Каліфорнійського технологічного інституту «розумної спільноти» як спільноти, яка використовує інформаційні технології в межах свого

⁹ *ISO 37120:2014(en) Sustainable development of communities – Indicators for city services and quality of life* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso:37120:ed-1:v1:en>

¹⁰ *ISO/DTR 37121 Sustainable development in communities – Inventory and review of existing indicators on sustainable development and resilience in cities* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.iso.org/iso/ru/catalogue_detail.htm?csnumber=63790

¹¹ *ISO/TR 37150:2014 Интеллектуальные инфраструктуры коммунального хозяйства. Обзор существующих видов деятельности, относящихся к системе показателей* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.iso.org/iso/ru/catalogue_detail?csnumber=62564

¹² *Про технічні регламенти та оцінку відповідності* : закон України від 15.01. 2015 р. № 124-VIII184 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/124-19>

адміністративно-територіального утворення для фундаментального розвитку¹³. Водночас у працях науковців «розумні громади» досліджуються як з точки зору системного підходу якісного життя в співтоваристві, так і в залежності від економічних екологічних та етнографічних підходів.

У праці Дамера Р. та Кочіа А. на основі системного підходу здійснено аналіз наукових публікацій та висловлювань експертів за 20-річний період щодо визначення моделі «розумних громад» і виокремлено категорію, що визначає поняття «розумна спільнота» (*Smart Communities*)¹⁴ як географічний район, в якому інноваційні технології у сфері інформаційно-комунікаційних технологій (*ІКТ*), логістики, виробництва електроенергії тощо повинні створювати переваги для громадян з погляду їх включення до участі в наступному:

- поліпшенні якості навколишнього середовища в міському просторі, зменшуючи викиди CO₂ та кількість шкідливих відходів;
- оптимізації споживання енергії за рахунок енергоефективності та відновлювальних джерел енергії;
- підвищення якості життя громадян через забезпечення кращих державних та приватних послуг.

Дослідник П. Хол, аналізуючи еволюцію інтелектуальної турбулентності творчих громад, дійшов висновку, що місто, яке контролює та інтегрує критичну інфраструктуру, в тому числі дороги, мости, тунелі, колії, метрополітени, аеропорти, морські порти, комунікації, водопостачання, електрику, великі будівлі може краще оптимізувати свої ресурси, планувати свої профілактичні заходи з технічного обслуговування і контролювати захист важливих об'єктів¹⁵.

¹³ *In Ajmer as a Smart City; an Assessment of Challenges and Responsibilities* Dr.Ajay Kumar Sharma¹ , Mrs. Rohini Yadawar² International Journal of Interdisciplinary Research in Science Society and Culture(IJRSSC), 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ijrssc.in/pdf/1451536461.pdf>

¹⁴ *Smart City and Digital City: Twenty Years of Terminology Evolution* R.P. Dameri and A. Cocchia [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.cersi.it/itais2013/pdf/119.pdf>; *Smart City How to Create Public and Economic Value with High Technology in Urban Space* R.P. Dameri, C. Rosenthal-Sabroux [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://books.google.com.ua/books?id>

¹⁵ *Creative cities and economic development*. Urban Studies, 37(4), 633–649 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://usj.sagepub.com/content/37/4/639.extract>

Підсумовуючи напрацювання сучасної науки та технічні аспекти у сфері дослідження «розумних громад», у червні 2015 р. на 63-му засіданні Ради з технічного управління ISO затверджене робоче визначення «розумного міста» (*Smart Cities*)¹⁶ за такими ознаками:

- спільні інтереси у вирішенні питань життєдіяльності міста;
- фундаментальне поліпшення взаємодії в процесі реалізації інтересів у різних сферах міських мереж на основі використання інтегрованих технологій;
- соціальна взаємодія (мешканців, споживачів, виробників) щодо отримання якісних послуг та рівня життя для тих, хто пов'язаний з містом.

Концептуальні засади та стратегії розвитку *Smart Cities* вимагають цілісного підходу у виробленні складного механізму взаємодії всіх зацікавлених сторін для економічного зростання територіальних громад з урахуванням таких викликів, як зміна клімату, швидке зростання чисельності населення, а також політичної та економічної нестабільності. Існуючі нині загальноприйняті концептуальні підходи до побудови *Smart Cities* суттєво відрізняються в залежності від обраної стратегії. Так, наприклад, в Амстердамі основна увага у формуванні сталого розвитку спільноти приділяється посиленню екологічної стійкості, застосування новітніх технологій для скорочення шкідливих викидів в атмосферу, ефективнішого використання енергії. В інших містах вживаються заходи для перетворення широкого діапазону міських функцій в «розумні», використовуючи повсюдно поширені «розумні технології» у всіх аспектах життя спільнот. Прикладами такої стратегії можуть служити проекти «Місто електронної інтеграції» (*u-місто*) в Республіці Корея і Deutsche Telekom «*T-місто*» в Німеччині. Проект «*Розумний Сеул*» здійснюється з метою перетворення системи управління

¹⁶ Технічна резолюція правління 68/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.un.org/ru/ga/second/68/second_res.shtml

містом в більш «розумну організаційну структуру» для підвищення якості життя громад¹⁷.

У різних містах ставляться різні пріоритетні цілі й завдання, але для них всіх характерні три найважливіші риси *Smart Cities*. Перша – наявність захищеної мережевої інфраструктури для наступних поколінь, яка відіграє першорядне значення для успішного надання нових послуг в *Smart Cities*. Друга – в місті повинна бути створена чітко вибудована й інтегрована система управління на основі дотримання єдиних стандартів. Третя – в *Smart Cities* повинні бути «розумні» користувачі. Основу *Smart Cities* становить відкрита для всіх єдина мережа користувачів «розумних пристроїв», сформована на основі єдиних стандартів, норм та правил.

Культурне різноманіття та різний рівень економічного розвитку адміністративно-територіальних утворень не дозволяє встановлювати загальні кількісні параметри для тих чи інших чинників розвитку територіальних громад, тому основними політичними документами, на основі яких приймаються рішення, є хартії, в яких зафіксовані принципи політики в тій чи іншій галузі. До цих документів, окрім *Європейської Хартії місцевого самоврядування*, відносяться: *Європейська хартія міст* (1992 р.); *Європейська декларація прав міст* (1992 р.); хартія «*Міста Європи на шляху до сталого розвитку*» (*Ольборгська хартія*, 1994 р.), Угода мерів – *CoMO (Covenant of Mayors Office)*. Наприклад, до складу офісу *CoMO* входять такі зацікавлені організації, як: консорціум мереж місцевих та регіональних органів влади, який складається з асоціацій «*Energy Cities*», кліматичного альянсу (*Climate Alliance*), Ради муніципалітетів та регіонів – (*CEMR (Council of European Municipalities and Regions)*), *Європейської федерації агенцій та регіонів за енергію і довкілля Fedarene (European Federation of*

¹⁷ Умные города Наблюдение за технологиями Новости МСЭ № 5 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://itunews.itu.int/Ru/Note.aspx?Note=4232>

Agencies and Regions for Energy and Environment) та мережі великих європейських міст – *EUROCITIES*¹⁸.

Окрім того, в ЄС сформовано бачення майбутнього сталого міського та територіального розвитку з розвитку «інтелектуальних мереж» (*Smart Systems/IoT*) і сталого розвитку «розумних міст та розумних спільнот» – *SC & C (Smart Cities & Smart Communities)*, яке зосереджене на виробленні єдиних підходів до стандартизації «Інтернету речей» для *SC & C – IoT (Internet of Things)* та *SC & C*. Ця ініціатива спрямована на підтримку міст у скороченні викидів парникових газів на 40 % за рахунок стійкого виробництва та споживання енергії до 2020 року. Кожна країна, виходячи з власного стратегічного бачення сталого розвитку «розумних громад», формує власну інституційну платформу розвитку.

Так, наприклад, в Австрії створена міждисциплінарна платформа «Розумна стійка інфраструктура» (*SSI*) при Президентській раді зі стандартизації Австрії, метою якої є знаходження рішень щодо зменшення факторів ризику.

Відповідно до *Акту про енергетичну незалежність і безпеку (EISA)* у США *Національний інститут стандартів і технології США (NIST)* визначено відповідальним за координацію розробки структури «розумних мереж» для забезпечення ідентифікації та взаємодії між різними пристроями й системами на основі набору технічних стандартів¹⁹. *NIST* запропонував концептуальну еталонну архітектурну модель взаємодії стандартних інтерфейсів²⁰ для розробки стратегії сталого розвитку спільнот та визначив такі пріоритетні напрями стандартизації, як: глобальна мережа, регулювання попиту, системи зберігання енергії, електричний транспорт, вимірювання показників інфраструктури, кібербезпека, мережеві

¹⁸ Зменшення енергетичної залежності в Європейських містах [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.soglasheniemerov.eu/IMG/pdf/Reducing_Energy_Dependence_UA_FINAL.pdf

¹⁹ *ENERGY INDEPENDENCE AND SECURITY ACT OF 2007 [EISA Title XIII, Section 1305]* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.gpo.gov/fdsys/pkg/PLAW-110publ140/html/PLAW-110publ140.htm>

²⁰ *DRAFT NISTIR 7628 Smart Grid Cyber Security Strategy and Requirements*, issued on September 25, 2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nvlpubs.nist.gov/nistpubs/ir/2014/NIST.IR.7628r1.pdf>

комунікації, розподіл енергії тощо. З метою досягнення консенсусу в 2009 році *NIST* започатковане державно-приватне партнерство «*Smart Grid Interoperability Panel*» (*SGIP*), метою якого є підтримка ролі держави в модернізації національних електромереж²¹. На рівні ЄС також прийнята відповідна програма з розвитку загальноєвропейських мереж «*European Electricity Grid Initiative*» (*EEGI*).

У Російській Федерації *Національна технологічна ініціатива (НТИ)* є довгостроковою комплексною програмою, що передбачає формування стандартів глобальних ринків майбутнього, які є вагомими з точки зору забезпечення національної безпеки й високого рівня життя громадян. З метою вдосконалення діяльності зі стратегічного розвитку та реалізації пріоритетних проектів створено Раду зі стратегічного розвитку та пріоритетних проектів²² та *Міжвідомчу робочу групу Президії Ради з модернізації економіки та інноваційного розвитку*²³ при Президентові РФ для формулювання конкретних рішень та продуктів стосовно реалізації нових форматів інтелектуальних енергетичних систем у ланцюгу «*мегаполіс – радіоелектронні засоби – індустріальний парк – промислове підприємство – селище/квартал/дім*» з метою проведення всебічного аналізу та концептуального проектування інноваційної інфраструктури адміністративно-територіальних утворень за такими напрямками, як: *цифрова енергетична мережа, інтелектуальна розподілена енергетика, нові споживчі сервіси тощо*.

У структурному аспекті розвиток *Smart community* розглядається як взаємодія систем, що вимагає відкритості та стандартизації як основного принципу створення інтегрованої *Smart Grid*, насамперед орієнтованої на

²¹ *NIST Framework and Roadmap for Smart Grid Interoperability Standards, Release 1.0* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nist.gov/public_affairs/releases/upload/smartgrid_interoperability_final.pdf

²² *Образован Совет* при Президенте по стратегическому развитию и приоритетным проектам [Електронний ресурс]. – Режим доступу : remlin.ru/events/president/news/52297

²³ *О разработке и реализации Национальной технологической инициативы решения по итогам заседания президиума Совета при Президенте Российской Федерации по модернизации экономики и инновационному развитию России* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://government.ru/orders/18547/>

людину, яка базується на мережевій інфраструктурі, безперервному розвитку при врахуванні вимог екологічної та економічної стійкості.

Міжнародний досвід розвинених економік на даному етапі розвитку демонструє широкий набір інструментів для управління *Smart community*, таких як стандарти, що регламентують «Еталонні моделі взаємодії людини і машин», моделі сталого розвитку в галузях, пов'язаних із сучасними технологіями тощо. Відповідно до європейської моделі *Smart community* вимірюють за шістьма основними критеріями/характеристиками²⁴: розумна економіка (*Smart economy*); розумна мобільність (*Smart mobility*); розумне середовище (*Smart environment*); розумні люди (*Smart people*); розумне проживання (*Smart living*) та розумне врядування (*Smart governance*).

Усі ці критерії відповідають традиційним теоріям розвитку інтелектуальних спільнот та базуються на відомих принципах регіональної конкурентоспроможності, сучасної інфраструктури, інформаційно-комунікаційних технологій, цифрової економіки, природних ресурсів, людського та соціального капіталу, якості життя, а також участі громадян в управлінні громадами з метою забезпечення зростання капіталізації активів, грошового потоку та інших точок росту.

Високотехнологічні сектори економіки освоюють нині систему нового масштабу складності «Інтернету речей» (*IoT*), яка стимулює зростання нових технологій, таких як автоматизація та інтелектуалізація виробництв, перехід до епохи «віртуальних» підприємств та безлюдного виробництва, всесвітньої мережевої взаємодії. Такі кіберфізичні системи вимагають впровадження багатьох елементів четвертої промислової революції, таких як горизонтальна інтеграція економік через створення мережевої вартості та цифрової інтеграції інженерно-конструкторських робіт, вертикальна інтеграція «Інтернету речей», об'єднаних систем виробництва багатьох галузей тощо.

²⁴ *The smart city model*. - Access mode [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.smart-cities.eu/model.html>

Глобалізаційні процеси, інноваційні технології, інтелектуальні мережі, віртуальне середовище, а також наслідки енергетичних та екологічних криз спровокували розвиток різноманітних поглядів на перспективи розвитку адміністративно-територіальних утворень, започаткували на основі цифрової трансформації економік нову парадигму розвитку громад, ключовим аспектом якої є формування «розумних спільнот» (Smart community).

Враховуючи міжнародний досвід з формування сталого розвитку територіальних громад завдання прискореного зростання рівня життя населення в регіонах України постає з усією гостротою й вимагає нагальних системних рішень у новому вимірі міждержавних відносин, і насамперед у забезпеченні стійкості громад перед будь-якими кризовими явищами на основі забезпечення повсюдності юрисдикції та узгодженості технічної політики у системі органів виконавчої влади та місцевого самоврядування відповідно до європейських принципів взаємодії між різними учасниками процесу прийняття управлінських рішень, вироблення та реалізації європейських політик на наднаціональному, національному та субнаціональному рівнях. Одним з основних принципів європейського врядування територіальних спільнот є наявність єдиних стандартів і процедур, що забезпечують ефективність взаємодії в системі. Однак в Україні нині відсутні пріоритетні національні проекти, які б регламентували чіткий порядок створення майбутньої моделі сталого розвитку «розумних міст та розумних спільнот» – SC & C (Smart Cities & Smart Communities) та «інтелектуальних мереж» (Smart Systems/IoT)²⁵.

З метою вироблення концептуальних засад створення майбутньої моделі сталого розвитку Smart Systems/IoT та SC & C євроінтеграційні наміри України в контексті технічного регулювання як чинника сталого розвитку територіальних громад повинні змінюватися та розвиватися

²⁵ Про затвердження переліку проектів із пріоритетних напрямів соціально-економічного та культурного розвитку (національні проекти) : постанова Кабінету Міністрів України від 08.12.2010 №1256 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1256-2010-%D0%BF>

відповідно до глобальних викликів та з урахуванням закономірностей власного розвитку.

Рекомендації

Одна з цілей наукового передбачення *«сталого розвитку спільнот»* полягає в тому, щоб звернути увагу на проблеми міжнародного характеру, що вимагають впровадження міжнародних стандартів, які передують процесу гармонізації національного законодавства. Це завдання можна вирішити *встановленням ефективного діалогу між національними органами, відповідальними за політику стандартизації та складання правил, і схожими організаціями в інших країнах, а також з відповідними міжнародними та регіональними організаціями зі стандартизації*. З метою гармонізації міжнародних та регіональних стандартів вони повинні бути уніфіковані відповідно до директив та настанов, що використовуються нині Міжнародною організацією із стандартизації – *ISO (International Organization for Standardization)*, Міжнародною електротехнічною комісією – *IEC (International Electrotechnical Commission)*, Міжнародним Союзом електрозв'язку – *ITU (International Telecommunication Union)*, європейськими організаціями із стандартизації, такими як Європейський комітет зі стандартизації – *CEN (European Committee for Standardization)*, Європейський комітет зі стандартизації в електротехніці – *CENELEC (Comité Européen de Normalisation Électrotechnique)* та Європейський інститут із стандартизації в сфері телекомунікацій – *ETSI (European Telecommunications Standards Institute)*²⁶.

Формування якісного програмного документу з національної стандартизації *на довготривалу перспективу є першою умовою інституційного забезпечення ефективної політики щодо побудови інтелектуальної мережевої інфраструктури сталого розвитку територіальних громад у сфері технічного регулювання*. Система

²⁶ New global platform to help cities become sustainable and smart [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.iso.org/iso/ru/news.htm?refid=Ref2042>

планування підготовки, спільного обговорення та прийняття гармонізованих стандартів в сфері технічного регулювання сьогодні відсутня в Україні. Особливо важливим є визначення пріоритетів у розробці високорівневих систем технічних стандартів, спрямованих на функціональну взаємодію, безпеку, конфіденційність та планування захисту важливих об'єктів інфраструктури адміністративно-територіальних утворень, які пов'язані з забезпеченням національної безпеки, захистом економіки та охорони навколишнього природного середовища.

У нових умовах сталого розвитку громад наріжним каменем державної регіональної політики України повинна стати *стратегія партнерства в галузях*, які потребують державного управління щодо впровадження єдиної державної технічної політики та дотримання міжнародних стандартів і правил на національному рівні.

Європейською економічною комісією Організації Об'єднаних Націй (ЄЕК ООН) передбачено створення «інституту координаторів» для участі експертів в спільному аналізі існуючих проблем та розробки пропозицій й рекомендацій, що стосуються систем обміну інформацією щодо розвитку технологій та передових практик²⁷. Так, наприклад, з метою пошуку сучасних технічних рішень щодо *створення більш розумного, енергозберігаючого, екологічно чистого та безпечного світу* на основі розробки міжнародних стандартів, заснованих на взаємному співробітництві і консенсусі, «Інтеграція з метою побудови розумного світу» проголошена ключовою темою 78-а Генеральної асамблеї ІЕС ООН, яка проходила в Токіо в листопаді 2014 року. До секторів, згідно з Переліком ЄЕК ООН із стандартизації²⁸, які потребують координації на державному рівні щодо проведення єдиної технічної політики та дотримання міжнародних стандартів і правил на національному рівні, віднесені такі сектори, як: *державна охорона здоров'я (сектор А), екологія (сектор В), ефективне*

²⁷ Щодо загальної безпеки продукції директива Європейського парламенту від 03.12.2001 р. №2001/95/ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://minjust.gov.ua/file/31103>

²⁸ Перечень ЭЕК по стандартизации ЕСЕ/STAND/20/Rev.5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/unece/unpan019897.pdf>

використання енергії (сектор С) та сектор D стосовно випадків, коли відсутність узгоджених стандартів створює або може створити технічні перешкоди для міжнародної торгівлі.

Сьогодні перед вітчизняною економікою стоїть низка завдань, ключовим з яких є впровадження інноваційних технологій в умовах обмежених ресурсів на основі втілення процесів розвитку *інтелектуальних мереж*, які в найближчі роки повинні відіграти важливу роль у підвищенні якості життя та безпеки територіальних громад. Сукупність організаційних нововведень, формування нової моделі інноваційних процесів, рішень в галузі інформаційних технологій, а також управління технологічними процесами вимагає залучення широкого кола фахівців та науковців для обговорення спільних питань з розробки нормативних документів технічного регулювання, підтримки в проведенні форумів для налагодження діалогу з представниками центральних органів влади та мережевої взаємодії у сфері запровадження інноваційних технологій.

Кардинальна зміна вектора регіональної політики України в найближчий період можлива лише за рахунок реалізації науково обґрунтованої, системної та програмно і законодавчо підкріпленої державної політики та розробки і впровадження національних проектів сталого розвитку територіальних громад, яка визначить конкретні кроки щодо впровадження інтелектуальних інфраструктурних технологій на тривалу перспективу.

І якщо політичний рівень вирішення цієї проблеми передбачає визначення та затвердження загального бачення, напрямів та принципів інноваційного розвитку державної регіональної політики в сфері технічного регулювання, то стратегічний рівень вимагає узгодження ключових системних рішень інноваційного розвитку, в тому числі, напряму наукових розробок, переліку ключових технологій, параметрів розвитку тощо з організаційною структурою секретаріату Програми ООН з навколишнього середовища (*UNEP*) та міжвідомчої координаційної групи

ООН (*UN Interagency Coordination Group*) щодо сталого розвитку громад. Зокрема, це стосується, перш за все, розвитку технологій із застосування нетрадиційних та відновлювальних джерел енергії, жорстких обмежень стосовно викидів парникових газів тощо.

Такі підходи вимагають *формування єдиної системи, заснованої на міжнародному механізмі співпраці, для проведення наукових досліджень з основних питань збалансованого розвитку на регіональному, національному та місцевому рівнях та визначення формувача управління для реалізації світоглядної парадигми збалансованого розвитку.*

На сьогоднішній день в Україні відсутній єдиний авторитетний координаційний центр, який міг би, використовуючи важелі впливу і противаг, організувати діалог з розробки єдиної технічної політики щодо формування концепції сталого розвитку громад. З огляду на інтеграцію нашої держави в загальноєвропейський безпековий простір, слід розглянути можливість *створення за аналогією як західних, так і східних сусідів організаційної структури на найвищому рівні для взаємодії зі схожими структурами ЄС.*

Висновки

З метою підвищення ефективності євроінтеграційних намірів України в контексті технічного регулювання як чинника сталого розвитку територіальних громад необхідно провести ряд заходів, частина яких передбачена у реформуванні системи технічного регулювання (приведення вітчизняної системи стандартизації та оцінки відповідності до європейської) і запланованих реформах центральними органами виконавчої влади (децентралізація, адміністративно-територіальна реформа тощо):

1) Міністерству регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України:

- ініціювати внесення змін до *Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року* (надалі – Стратегія) з урахуванням положень європейської концепції сталого розвитку розумних міст та спільнот у сфері технічного регулювання; забезпечити розроблення плану заходів з реалізації Стратегії з основних напрямів (дорожньої карти) у сфері стандартизації та оцінки відповідності та приведення регіональних стратегій розвитку у відповідність із Стратегією.

2) *Апарату Ради національної безпеки і оборони України:*

- започаткувати в Україні національну технологічну ініціативу європейського зразка *«Інтеграція з метою побудови розумного світу»*, яка проголошена ключовою темою 78-ої Генеральної асамблеї *ІЕС ООН* з розробки та впровадження комплексної програми збалансованого розвитку суспільства до 2025 року;

- ініціювати створення міждисциплінарної інноваційної платформи з розробки стратегії сталого розвитку спільнот з метою узгодженості спільних дій щодо взаємодії у сфері технічного регулювання, інтегрування в Європейське інноваційне партнерство – *EIP (European Innovation Partnership on Smart Cities)* та співпраці з європейською координаційною групою *SSCC – CG CEN-CENELEC-ETSI (Coordination Group «Smart and Sustainable Cities and Communities»)*;

- спільно з Національною академією наук України підвищити ефективність узгодження процедур щодо удосконалення необхідної мережевої інфраструктури шляхом технологічного співробітництва, у тому числі участі України у світовій системі наукового та технологічного обміну і співробітництва, розвитку власних технологічних компетенцій та локалізації наукоємного високотехнологічного виробництва й послуг, необхідних для забезпечення сталого «розвитку розумних міст та розумних громад» (*Smart Cities & Smart Communities*) та розвитку інтелектуальних мереж (*Smart Systems/IoT*).

3) *Міністерству регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України спільно з Міністерством енергетики та вугільної промисловості України, ДП Національна енергетична компанія «Укренерго»:*

- сформувані та затвердити на основі консенсусу технічне завдання на розробку стандартів для забезпечення впровадження єдиних підходів та вимог до побудови національної інтелектуальної електромережі у відповідності до технічних параметрів, затверджених генеральним директором з питань енергетики Європейської Комісії для Європейських організацій зі стандартизації²⁹;

- змодельовати майбутню функціональну еталонну архітектуру інтелектуальної мережевої інфраструктури на основі стандартизованих процесів та взаємодії стандартних інтерфейсів і яка може бути масштабована для підтримки забезпечення життєдіяльності територіальних громад від найменших адміністративно-територіальних утворень до мегаполісів з урахуванням їх специфіки;

- інтенсифікувати зусилля щодо розробки міжрегіональних проектів стосовно побудови спільної *«інтелектуальної мережі»*, як основи майбутньої *«інтелектуальної комунальної інфраструктури»* територіальних громад та запровадити механізм формування й забезпечення функціонування їх реєстру.

4) *Міністерству економічного розвитку і торгівлі України спільно з Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації:*

- узагальнити практику застосування законодавства у сфері стандартизації сталого розвитку територіальних громад та розробити пропозиції щодо його удосконалення для вироблення стратегічних підходів

²⁹ **Довідково:** Технічне завдання Європейським організаціям зі стандартизації на розробку стандартів для забезпечення впровадження європейської інтелектуальної електромережі. (Брюссель, 1 березня 2011, М/490 EN. Європейська Комісія. Генеральний Директорат з питань енергетики)

формування майбутньої інноваційної моделі сталого розвитку територіальних спільнот на національному рівні;

- започаткувати у сфері технічного регулювання цільовий напрям сталого розвитку громад в Україні для розробки еталонних моделей технічного регулювання в галузях, пов'язаних з інноваційними технологіями побудови еталонної архітектури *«розумних міст та розумних громад» (Smart Cities & Smart Communities)* та розвитку *«інтелектуальних мереж» (Smart Systems/IoT)*, затвердити «дорожні карти» та набір інструментів для управління адміністративно-територіальними утвореннями;

- забезпечити нормативно-правове регулювання у сфері стандартизації впровадження єдиної технічної політики та загальних технічних принципів формування стратегії сталого розвитку територіальних громад щодо забезпечення процесів уніфікації, функціональної сумісності, взаємозамінності та надійності комунальних мереж (водо-, газо-, тепло-, енергопостачання, поводження з відходами, транспортування, інформаційно-комунікаційні технології тощо) з метою дотримання міжнародних стандартів та технічних специфікацій на національному рівні;

- вжити заходів щодо адаптації законодавства України до законодавства ЄС у сфері стандартизації сталого розвитку громад у відповідності з європейською моделлю формування *«розумних міст» та «розумних спільнот» - SC & C (Smart Cities & Smart Communities)* та розвитку *«інтелектуальних мереж» (Smart Systems/IoT)* з метою забезпечення системних скоординованих дій з боку органів виконавчої влади, місцевого самоврядування та громадських організацій щодо забезпечення ефективного вирішення комплексу поточних і перспективних завдань з визначення пріоритетних напрямів розвитку територіальних громад;

- визначити пріоритетні напрями розвитку та забезпечити нормативно-правове регулювання у сфері технічного регулювання сталого розвитку територіальних громад щодо формування мережевої інноваційної інфраструктури на основі інтеграції широкого спектру технологічних,

загальнотехнічних, проектних, організаційно-управлінських та логістичних рішень як на рівні системи систем, так і на більш низьких рівнях системної ієрархії - адміністративно-територіальних утвореннях на основі відкритих, загальнодоступних стандартів;

- здійснювати співробітництво у сфері стандартизації сталого розвитку громад з відповідними органами інших держав та сприяти зміцненню національної стандартизації на рівні центральних та місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування шляхом створення робочих груп щодо сталого розвитку «розумних міст і розумних спільнот», «Інтернету речей» та синхронізації заходів за участю представників муніципалітетів, академічних та науково-дослідних установ, підприємств та неурядових організацій, а також галузевих форумів та консорціумів з метою вироблення стандартизованих основ та обміну знаннями;

- забезпечити розробку єдиних методичних підходів щодо формування національних стандартів сталого розвитку громад за участю всіх зацікавлених сторін з метою приведення до функціональної сумісності комунальної інфраструктури адміністративно-територіальних утворень на всіх ієрархічних рівнях.

5) *Національному органу стандартизації* спільно з *Міністерством економічного розвитку і торгівлі України* запровадити в Україні європейський досвід створення:

- спільних технічних комітетів стандартизації розвитку громад для визначення механізмів та координації робіт як стратегічного, так і технічного планування напрямів робіт з національної стандартизації з метою забезпечення структурованої процедури консультацій з урахуванням інтересів суб'єктів господарювання, виробників обладнання, сервісних компаній, підрядних організацій та інших зацікавлених сторін на національному та регіональному рівнях, включаючи громадянське суспільство таких;

- проектних комітетів (офісів) стандартизації з розробки та реалізації національних технологічних ініціатив в досягненні відповідного рівня технічної компетентності, об'єктивності та надійності тематики відповідно до європейського досвіду створення проектних комітетів *ISO (Project Committee)* таких, як *ПК 235 «Послуги оцінки»*, *ПК 236 «Менеджмент проекту»*, *ПК 242 «Управління електроенергією»*, *ПК 245 «Експорт вторинної сировини»* та інших.

б) *Національному органу стандартизації* спільно з технічними комітетами стандартизації:

- розробити Програму робіт з національної стандартизації на 2017-2025 роки з урахуванням європейського досвіду формування сталого розвитку громад щодо пріоритетних зон системних інновацій, стратегічних цілей у сфері сталого розвитку адміністративно-територіальних утворень, об'єктів стандартизації, заходів та завдань, спрямованих на забезпечення інноваційного розвитку, мережевої взаємодії, технічної та інформаційної сумісності, підвищення рівня безпеки життя і здоров'я громадян, екологічної безпеки та охорони навколишнього природного середовища;

- запровадити оприлюднення звітів технічних комітетів стандартизації, які зосереджені на технічних аспектах (системи управління, системи розподілу, операційні системи, системи вимірювання, автоматизація процесів тощо) і в яких відображаються елементи сервісно-орієнтованої еталонної архітектури інтелектуальних мереж у сфері стандартизації для забезпечення уніфікації, функціональної сумісності, взаємозамінності та надійності інтелектуальних мереж територіальних громад;

- посилити взаємодію та співробітництво з суміжними технічними комітетами стандартизації з метою підвищення ефективності робіт із стандартизації сталого розвитку громад, спрямовану на формування єдиної технічної політики, досягнення технологічної сумісності мереж та обладнання, визначення системних технічних вимог до об'єктів тепло-, водо-, газо- енергопостачання, транспортної інфраструктури та забезпечення

надійного функціонування й розвитку єдиної інтелектуальної інфраструктури територіальних громад;

7) *Технічному комітету стандартизації – ТК 257 «Сталий розвиток суспільства», Асоціації міст України, Асоціації малих міст України:*

- запровадити інструменти найкращих світових практик з планування моделі *«розумної громади»* та визначити потенційні потреби у розвитку адміністративно-територіальних утворень, які актуалізовані в міжнародному стандарті *PD 8101 «Smart Cities. Guide to the role of the planning and development process»*;

- підвищувати рівень залучення адміністративно-територіальних утворень до інноваційних проектів розвитку пріоритетних технологій (*розумні міста, розумні енергосистеми, інтелектуальні мережі, зберігання електроенергії, електромобільність, відновлювальні джерела нагріву та охолодження* тощо) для започаткування діалогу про розвиток регіонального співробітництва з міжнародними організаціями, у тому числі з Міжнародною організацією з розробки геоінформаційних сервісів *OGC (Open Geospatial Consortium)* щодо сумісності просторових даних та сервісів та ін.;

- активізувати підтримку потенційних учасників ринку в реалізації ключових інфраструктурних проектів, пов'язаних з важливістю дотримання потреб ринку при проектуванні мережевої інфраструктури територіальної громади (водо- та газопостачання, енергетичних систем, систем мобільності, зв'язку тощо), яка вимагає узгодження єдиних позицій з розробки спільних стандартів за участю всіх зацікавлених сторін.

Відділ регіональної політики

(*Д. І. Олійник*)

№ 35, Серія «Регіональний розвиток»